

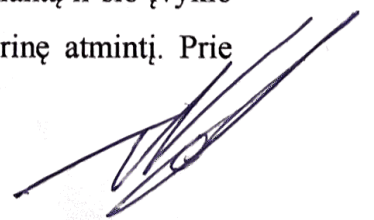
Norbertas Černiauskas, Mindaugas Nefas, Istorijos vadovėlis 5 klasei: II dalis
„Baltų lankų“ vadovėliai 2024

Norbertas Černiauskas ir Mindaugas Nefas išleido antrąją istorijos vadovėlio penktai klasei dalį. Ši dalis turi nemažai sąsajų su pirmąja dalimi, pvz.: herbo kūrimas – susiejamas su LDK didikų giminių herbais, giminės medžio braižymas – su Gediminaičių dinastijos giminės medžiu, Z. Sierakausko palaikų radimas – su 1863 – 1864 metų sukilimo istorija, archeologų Rimantienės ir Gimbutienės darbai – su Lietuvos priešistorė. Toks temų jungimas suteikia galimybę dar kartą prisiminti praeitas temas ir geriau įsisavinti naują pamokos medžiagą. Temos sudėliotos didaktiškai: pradedama nuo bendro ir glausto žinių sąvado, toliau pasirenkamas vienas iš Lietuvos istorijos epizodų į kurį kviečiama gilintis plačiau, o kiekvienos temos pabaigoje – pateikiami su perskaityta informacija susiję klausimai bei šaltinis, kuris giliau atskleidžia temą.

Šio vadovėlio stiprybė yra į tyrimą orientuotos istorijos pamokos. Kiekvienas skyrius turi kelias į tyrimą orientuotas užduotis. Pateikiami probleminiai klausimai ir galimas šio tyrimo įgyvendinimo planas. Minėti tyrinėjimo klausimai yra orientuoti į lokalią istoriją, kas, tikėtina, gali pažadinti mokinių domėjimąsi istorija, nes ši istorija yra arti jų. Ši dalis pateikiama skyriaus pabaigoje, todėl moksleiviai, savarankiškai ar su mokytojo (ar tėvų) pagalba, yra pajėgūs įsigilinti į temą, panaudoti teorinę medžiagą teorinių pratybų ar taikomosios istorijos lauke.

Vadovėlis parašytas nesudėtinga kalba. Istoriniai įvykiai perteikiami amžiaus tarpsniui atitinkančiais žodžiais ir vaizdiniais. Tai vertintina kaip vadovėlio privalumas. Paprastumas yra jaučiamas ir užduočių turinyje (pvz.: siekiant geriau suprasti viduramžių tvirtovės pavyzdį, siūloma mokiniams paties pasistatyti įtvirtinimus klasėje. Skamba šmaikščiai, bet tuo pačiu ir patraukliai). Užduotys formuluojamos orientuojantis į pažįstamus dalykus ir po truputėli kylama į mažiau ar visai nepažįstamų žinių erdvę. Atskirai norisi paminėti vadovėlyje publikuojamus šaltinius. Pirmiausiai šių šaltinių apimtis yra sveikintina – nėra per ilgi, ir siejasi su autoriniu tekstu. Antra, šaltinių nėra per daug. Po kiekvienu šaltiniu yra klausimai į kuriuos rekomenduojama atsakyti.

Vadovėlyje, nors atskirai ir nėra išskirta, yra kreipiamas didelis dėmesys į bendrąsias ugdymo kompetencijas. Ypatingai daug dėmesio skiriama pilietiškumo kompetencijai: kviečiamos švęsti valstybinės šventės, didžiavimasis Lietuvos pasiekimais (temoje apie Lietuvos herojus pateikiamas Dariaus ir Girėno skrydis per Atlantą ir šio įvykio recepcija), kviečiama tapti savo bendruomenės lyderiais ir puoselėti istorinę atmintį. Prie

bendrųjų kompetencijų srities galime pridėti ir į abstraktų mąstymą orientuotus klausimus („kas būtų – jeigu būtų?“ ar „kas svarbiau giminė ar valstybė?“ ir kt.). Tokie klausimai neapsiriboja vien tik istorinių faktų žinojimu, o kviečia į temą pažiūrėti filosofiskai, dalyvauti istorikų cecho veikloje ir spręsti istorines problemas.

Penktokui yra vertingos laiko juostos: ugdomas orientavimasis laike. Šios laiko juostos pateikiamos kiekvienos temos pradžioje. Mokytojui gali būti patogų šias laikjuostas pristatyti mokiniams, jas aptarti, įsigilinti į lūžinius momentus ir tokiu būdu ugdyti moksleivių istorinį mąstymą.

Užduotys ir autorinis tekstas tinka 5 klasės moksleivių amžiaus tarpsniui. Nėra fakto ar dalyko klaidų, informacija pateikta remiantis naujausia istorine ir didaktine literatūra. Vadovėlyje nėra diskriminacijos aspektų. Užtikrinama pagarba asmenų įvairovei. Politinio angažuotumo ar kokios nors komercinės reklamos vadovėlyje taip pat nėra. Vadovėlyje naudojama kalba išlaiko akademinį ir didaktinį pasakojimo tipą, neperžengia nepagarbaus asmenybių, įvykių, šalių įvardijimo ar bet kokio emocinio tono, vyrai ir moterys vaizduojami nešališkai.

Vadovėlio turinys parengtas atsižvelgiant į konkrečios mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupės pažinimo, informacijos priėmimo ir jos supratimo ypatumus, išlaikoma vaizdo, spalvų, teksto ir šrifto dermė.

Apibendrinant galima teigti, kad Norberto Černiausko ir Mindaugo Nefo, Istorijos vadovėlis 5 klasei: II dalis „Baltų lankų“ vadovėliai, 2024 m. visiškai atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėlių reikalavimus.

Tomas Vaitkevičius

